ĢENERĀLADVOKĀTES VERICAS TRSTENJAKAS [*VERICA TRSTENJAK*] SECINĀJUMI,

sniegti 2008. gada 4. septembrī [1]

Satura rādītājs

I — Ievads . . . . . I - 8643

II — Atbilstošās tiesību normas . . . . . I - 8643

III — Fakti, pamata prāva un prejudiciālais jautājums . . . . . I - 8643

A — Fakti . . . . . I - 8645

B — Process Īrijas konkurences iestādē un pamata prāva tiesā . . . . . I - 8645

C — Prejudiciālais jautājums . . . . . I - 8647

IV — Tiesvedība Tiesā . . . . . I - 8648

V — Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 8650

VI — Juridiskais vērtējums . . . . . I - 8653

A — Konkurences ierobežojuma ar mērķi jēdziens . . . . . I - 8653

1. EKL 81. panta saturs, struktūra un piemērošana . . . . . I - 8653

a) EKL 81. panta struktūra . . . . . I - 8653

b) EKL 81. panta piemērošana . . . . . I - 8654

2. Konkurences ierobežojums ar mērķi . . . . . I - 8655

1 — Oriģinālvaloda — vācu.

a) Piemērojamais kritērijs . . . . . I - 8656

b) Acīmredzami konkurences ierobežojumi? . . . . . I - 8657

c) Izsmeļošs saraksts? . . . . . I - 8657

d) Juridiskais un ekonomiskais konteksts . . . . . I - 8658

3. Secinājums . . . . . I - 8661

B — Vai tādu nolīgumu kā BIDS līgumi mērķis ir ierobežot konkurenci? . . . . . I - 8661

1. Brīvības pastāvīgi noteikt politiku ierobežojums . . . . . I - 8661

2. Ietekme uz tirgus attiecībām . . . . . I - 8662

a) Visas pārstrādes nozares ražošanas jaudas samazināšana par 25 % . . . . I - 8663

b) Darbības izbeidzēju aiziešana no tirgus . . . . . I - 8666

c) Nodevu maksājumi . . . . . I - 8667

d) Izmantošanas un darbības noteikumi . . . . . I - 8668

e) Secinājums . . . . . I - 8670

3. *BIDS* līgumos paredzēto mērķu ņemšana vērā . . . . . I - 8670

4. Secinājums . . . . . I - 8671

C — Tādu nolīgumu kā BIDS līgumi elementu galīgais vērtējums . . . . . I - 8671

VII — Secinājumi . . . . . I - 8673

I — Ievads

1. Šī lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets ir konkurences ierobežojuma ar mērķi jēdziena EKL 81. panta 1. punktā interpretācija. Ekonomiskais konteksts ir iesniedzējtiesas konstatētā pārprodukcija Īrijas liellopu pārstrādātāju nozarē (turpmāk tekstā — "pārstrādāji"). Pārstrādātāji saņem liellopus no audzēšanas uzņēmumiem, nokauj tos, atdala kaulus un tad pārdod liellopu gaļu valsts teritorijā un ārpus tās. Izmantojot nolīgumus, pārstrādātāji vēlas samazināt pārprodukciju.

2. Ar savu prejudiciālo jautājumu valsts tiesa būtībā jautā, vai konkurences ierobežojuma ar mērķi jēdziens EKL 81. panta 1. punktā ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ietver pārstrādātāju nolīgumus. Līdz ar to prejudiciālais jautājums ir ierobežots divējādā ziņā. No vienas puses, runa ir tikai par tiem nolīgumiem, kuru mērķis ir konkurences ierobežojums, taču ne par tiem, kuru sekas ir konkurences ierobežojums. No otras puses, runa ir tikai par to, vai uz nolīgumiem attiecas EKL 81. panta 1. punktā paredzētais konkurenci ierobežojošu nolīgumu principiālais aizliegums; nav jāpārbauda, vai nolīgumi, pamatojoties uz to labvēlīgo iedarbību, atbilstoši EKL 81. panta 3. punktam tomēr varētu būt saderīgi ar kopējo tirgu.

II — Atbilstošās tiesību normas

3. EKL 81. panta 1. punktā ir noteikts, ka visi nolīgumi uzņēmumu starpā, uzņēmumu apvienību lēmumi un saskaņotas darbības, kas var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm un kuru mērķis vai sekas ir nepieļaut, ierobežot vai izkropļot konkurenci kopējā tirgū, un it īpaši darbības, ar kurām:

a) tieši vai netieši nosaka iepirkuma vai pārdošanas cenas vai kādus citus tirdzniecības nosacījumus;

b) ierobežo vai kontrolē ražošanu, tirgus, tehnikas attīstību vai investīcijas;

c) sadala tirgus vai piegādes avotus;

d) līdzvērtīgos darījumos ar dažādiem tirdzniecības partneriem piemēro atšķirīgus

nosacījumus, tādējādi radot tiem neizdevīgus konkurences apstākļus;

e) slēdzot līgumus, prasa, lai otra puse uzņemtos papildu saistības, kuras pēc savas būtības vai saskaņā ar nozares praksi nekādi nav saistītas ar attiecīgo līguma priekšmetu,

ir aizliegti kā nesaderīgi ar kopējo tirgu.

4. Atbilstoši EKL 81. panta 3. punktam EKL 81. panta 1. punkta noteikumus var atzīt par nepiemērojamiem:

— jebkuram starp uzņēmumiem noslēgtam nolīgumam vai nolīgumu kategorijai;

— jebkuram uzņēmumu apvienības pieņemtam lēmumam vai lēmumu kategorijai;

— jebkādai saskaņotai darbībai vai darbību kategorijai,

kas palīdz uzlabot preču ražošanu vai izplatīšanu vai veicina tehnisku vai saimniecisku attīstību, reizē ļaujot patērētājiem baudīt pienācīgu daļu no iegūtajiem labumiem, un kas:

a) neuzspiež attiecīgiem uzņēmumiem ierobežojumus, kuri nav obligāti vajadzīgi, lai sasniegtu šos mērķus;

b) neļauj šādiem uzņēmumiem likvidēt konkurenci attiecībā uz šo ražojumu būtisku daļu.

5. Padomes 2002. gada 16. decembra Regulas (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā [2], 1. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

2 — OV 2003, L 1, 1. lpp.

"1. Līgumi, lēmumi un saskaņotas darbības, ar ko pārkāpj Līguma 81. panta 1. punktu un kas neatbilst Līguma 81. panta 3. punkta nosacījumiem, ir aizliegtas un šajā ziņā nav vajadzīgs iepriekšējs lēmums.

2. Līgumi, lēmumi un saskaņotas darbības, ar ko pārkāpj Līguma 81. panta 1. punktu un kas atbilst Līguma 81. panta 3. punkta nosacījumiem, nav aizliegtas un šajā ziņā nav vajadzīgs iepriekšējs lēmums."

III — Fakti, pamata prāva un prejudiciālais jautājums

A — *Fakti*

6. Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu norādītā pārprodukcija pārstrādātājiem Īrijā ir izskaidrojama it īpaši šādu iemeslu dēļ: pagātnē pārstrādes iekārtu būvēšana un modernizācija tika veicināta neatkarīgi no faktiskā pieprasījuma pēc liellopu gaļas. Turklāt pārstrādājamo liellopu daudzums agrāk bija ļoti atkarīgs no sezonas. Tādējādi sezonas kulminācijas periodos bija jātiek galā ar lielu pārstrādes pieaugumu. Liellopu audzēšana tikmēr notika ārpus sezonas. Tas radīja noteiktas sezonālas svārstības, taču pārstrādes iekārtu vispārējā jauda arī sezonas kulminācijas periodos pārsniedz pārstrādes pieaugumu par aptuveni 32 %.

7. Tā kā liellopu gaļas nozarei Īrijas tautsaimniecībā ir svarīga nozīme, Īrijas valdība un pārstrādātāju pārstāvji lūdza uzņēmējdarbības konsultāciju uzņēmumam veikt tirgus pētījumu. Šī tirgus pētījuma mērķis bija norādīt rīcības iespējas, lai ilgtermiņā paaugstinātu visu dalībnieku rentabilitāti liellopu gaļas nozarē Īrijā.

8. Tirgus pētījumā, kurš tika publicēts 1998. gadā, tika konstatēts, ka pārstrādātājiem ir augsta pārprodukcija, un tika prognozēts, ka šī pārprodukcija varētu pazemināt visu pārstrādātāju rentabilitāti. Šī prognoze pamatojās galvenokārt uz šādu argumentāciju: izšķirošais pārstrādātāju peļņai ir starpība starp iepirkuma cenu par liellopu un pārstrādes izdevumiem, no vienas puses, un

pārdošanas cenu par liellopa gaļu, no otras puses. Tas, cik liela būs pārstrādātāja peļņa, it īpaši ir atkarīgs no pārstrādes iekārtu noslogojuma un no pārprodukcijas. Lielāka noslogojuma gadījumā tiktu panākta pašizmaksu samazināšanās, kas pazemina pārstrādes izmaksas. Pārprodukcija paaugstinātu pārstrādātāju konkurenci, pārdodot liellopu gaļu, un tāpēc kristos cenas. Pētījumā arī prognozēts, ka ilgu laiku krītoša pārstrādātāju rentabilitāte radītu tirgus pamešanu pārstrādes nozarē.

9. Tirgus pētījumā ir ierosināts risināt problēmu, samazinot pārstrādātāju skaitu nozarē. Kompensācijas modelim vajadzētu stimulēt aiziešanu no tirgus. Tirgus pētījumā tika uzsvērtas izmaksu priekšrocības visai pārstrādes jomai, aprēķinot tās 18 miljonu Īrijas mārciņu (IEP); papildu efektivitāti uzlabojoši pasākumi varētu radīt izmaksu priekšrocības vēl par 14 miljoniem IEP.

10. Darba grupa liellopu gaļas jautājumos (*Beef Task Force*), kuru bija izveidojis *Minister for Agriculture and Food* (Lauksaimniecības un pārtikas ministrs), 1999. gadā izstrādāja ziņojumu. Tajā tika atzīti tirgus pētījuma rezultāti, aicinot pārstrādātājus pielietot pētījumu.

11. 2002. gadā pārstrādātāji nodibināja *Beef Industry Development Society Ltd* (turpmāk tekstā — "*BIDS*"). Pašreizējie *BIDS* dalībnieki ražo aptuveni 93 % no Īrijā piedāvātās liellopu gaļas. *BIDS* sabiedrības darbības mērķis ir uzņēmējdarbības konsultāciju uzņēmuma tirgus pētījuma un darba grupas liellopu gaļas jautājumos ziņojuma izveide. Šim mērķim *BIDS* ir izstrādājusi vienošanos (turpmāk tekstā — "*BIDS* vienošanās"). *BIDS* vienošanās mērķis ir pazemināt pārstrādes nozares vispārējo jaudu gada laikā par 25 %. Šajā nolūkā *BIDS* vienošanās paredz:

12. Daļai pārstrādātāju, kuri ir *BIDS* dalībnieki (turpmāk tekstā — "darbības izbeidzēji"), līgumos ar *BIDS* ir jāapņemas izstāties no pārstrādes nozares, apstādināt savas pārstrādes iekārtas un divus gadus ievērot konkurences aizliegumu (turpmāk tekstā — "izstāšanās līgumi"). Izstāšanās līgumos turklāt ir jāietver arī saistības zemes īpašumu, uz kura atrodas apstādinātās pārstrādes iekārtas, piecus gadus neizmantot liellopu pārstrādei (turpmāk tekstā — "izmantošanas ierobežojums") un iekārtas liellopu primārai pārstrādei pārdot pārstrādātājam Īrijā tikai izmantošanai par rezerves iekārtām vai rezerves daļām, citādi tās pārdodot vienīgi ārpus Īrijas (turpmāk tekstā — "darbību ierobežojums"). Nav paredzēta iespēja, ka pārstrādātājs var apstādināt atsevišķas iekārtas. Ar pārstrādātāju *Barry Brothers (Carrigmore) Meats Ltd* (turpmāk tekstā —

"*Barry Brothers*") *BIDS* jau ir noslēgusi izstāšanās līgumu.

13. Kompensācija darbības izbeidzējiem ir jāmaksā *BIDS*. Savstarpēji kompensāciju maksājumi bija jāfinansē *BIDS* dalībniekiem, kuri paliek pārstrādāšanas nozarē (turpmāk tekstā — "palicēji").

14. Nodevu maksājumi ir diferencēti: tiktāl, ciktāl palicēji nepārsniedz savu parasto kaušanas apjomu, par katru pārstrādātu liellopu ir jāmaksā nodeva EUR 2, taču, ja viņi pārsniedz savu parasto kaušanas apjomu, tad nodeva par katru lopu, kurš pārsniedz parasto kaušanas apjomu, pieaug līdz EUR 11 par katru pārstrādātu liellopu. Parasto kaušanas apjomu nosaka pēc pārstrādātāja vidējā kaušanas apjoma pēdējo trīs gadu laikā pirms *BIDS* vienošanās ieviešanas.

B — *Process Īrijas konkurences iestādē un pamata prāva tiesā*

15. Kamēr tika izstrādāta *BIDS* vienošanās, *BIDS* centās panākt saskaņojumu ar Īrijas *Competition Authority* (Konkurences padome) (turpmāk tekstā — "*Competition Authority*"). 2003. gada 5. un 26. jūnijā *Competition Authority* norādīja *BIDS*, ka neuzskata *BIDS* vienošanos un izstāšanās līgumu ar *Barry Brothers* (turpmāk tekstā *BIDS* vienošanās un izstāšanās līgums ar *Barry Brothers* kopā tiks apzīmēti kā "*BIDS* līgumi") par saderīgu ar Īrijas konkurences tiesībām. 2003. gada 30. jūnijā *Competition Authority* iesniedza Īrijas *High Court* (Augstākā tiesa, turpmāk tekstā — "*High Court*") pieteikumu konstatēt, ka *BIDS* līgumi pārkāpj EKL 81. pantu.

16. *High Court* noraidīja *Competition Authority* pieteikumu ar 2006. gada 27. jūlija spriedumu. Tā noraidīšanu pamatoja ar to, ka uz *BIDS* līgumiem neattiecas EKL 81. panta 1. punktā paredzētais aizliegums. *BIDS* līgumu mērķis nav konkurences ierobežojums, jo tie neattiecas ne uz vienošanos par cenām, ne uz klientu sadali, ne ražošanas ierobežošanu EKL 81. panta 1. punkta a)–c) apakšpunkta nozīmē. Vispārējās jaudas samazināšana nav klasificējama kā ražošanas ierobežošana. Turklāt *BIDS* līgumi neradīja konkurences ierobežojumus. Vispārējās jaudas samazināšana par 25 % varētu ierobežot konkurenci tikai tad, ja tā radītu jaudas trūkumu, kura cēlonis būtu cenu kāpums. Tā kā liellopu gaļas kopējā produkcija Īrijā nākotnē nepieaugs, bet atbilstoši tendencei pat samazināsies, tad arī vispārējās jaudas samazināšanas gadījumā par 25 % ir garantēts, ka tiktu pārstrādāti visi liellopi. Arī cenas visticamāk nepaaugstinātos. Nodevu maksājumi varētu palielināt pārstrādātāja pārstrā-

dāšanas izmaksas. Tomēr cenu kāpums varētu tiks izslēgts it īpaši tāpēc, ka vispārējās jaudas samazināšana varētu radīt pašizmaksu samazināšanos palicējiem un pārstrādātāju patērētāju pozīcija sarunās kļūtu stiprāka.

17. Arī izmantošanas un darbību ierobežojumi neierobežo konkurenci. Proti, pašreizējā tirgus situācijā nav ekonomiski izdevīgi būvēt jaunas pārstrādes iekārtas. Potenciālie konkurenti varētu ienākt tirgū, pērkot citu (tātad palicēju vai to, kuri nav *BIDS* dalībnieki) pārstrādes iekārtas.

18. *High Court* secina, ka *BIDS* līgumi nav nepieņemami tāpēc, ka tie varētu tikt kvalificēti kā konkurences ierobežojumi ar mērķi.

19. Turklāt *High Court* uzskatīja, ka nav izpildīti EKL 81. panta 3. punkta nosacījumi. *BIDS* nav pierādījusi, ka patērētāji būtu pienācīgi baudījuši labumus. EKL 81. panta 3. punktam nav nozīmes, jo nav izpildīts EKL 81. panta 1. punktā paredzētais principiālais aizliegums.

20. *Competition Authority* ir apstrīdējusi *High Court* lēmumu Īrijas *Supreme Court* (Augstākā Tiesa, turpmāk tekstā — "*Supreme Court*").

C — *Prejudiciālais jautājums*

21. *Supreme Court* uzskata, ka lietā ir izvirzīts interpretācijas jautājums par EKL 81. panta 1. punktu, kurš ir svarīgs iznākumam pamata prāvā. Tāpēc *Supreme Court* saskaņā ar EKL 234. pantu ir uzdevusi Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Ja tiesa uzskata, ka ir pietiekoši pierādīts, ka:

a) nozarē pastāv pārprodukcija liellopu gaļas pārstrādes jomā, kura maksimālā apgrozījuma brīdī sasniedz aptuveni 32 %;

b) šī pārprodukcija vidējā termiņā radīs ļoti nopietnas sekas visas nozares rentabilitātei;

c) kamēr, kā minēts, pieprasījumu pārsniedzošas jaudas sekas vēl nav ievērojami jūtamas, neatkarīgi konsultanti ir norādījuši, ka tuvākajā laikā pārprodukciju nevarēs novērst ar parastu tirgus pasākumu palīdzību, bet laika gaitā pārprodukcija radīs ļoti ievērojamus zaudējumus un galu galā pārstrādātāji un rūpnīcas pametīs nozari;

d) liellopu gaļas pārstrādātāji, kas pārstāv apmēram 93 % no liellopu gaļas piegādes tirgus šajā nozarē, ir vienojušies par pasākumiem, lai novērstu pārprodukciju un ir piekrituši samaksāt nodevu, lai finansētu maksājumus tiem pārstrādātājiem, kas vēlas izbeigt ražošanu, un

ka minētie pārstrādātāji, t.i., desmit uzņēmumi, dibina juridisku personu (*Society*) [3], lai īstenotu vienošanos ar šādu saturu:

1. rūpnīcas [..] [4], kas gadā nokauj un pārstrādā 420 000 dzīvnieku un kas pārstāv apmēram 25 % no aktīvās jaudas, vienojas ar paliekošajiem uzņēmumiem [..] [5] par nozares atstāšanu un sekojošo nosacījumu ievērošanu;

2. darbības izbeidzēji paraksta divu gadu konkurences aizliegumu attiecībā uz liellopu gaļas pārstrādi visā Īrijā;

3. darbības izbeidzēju rūpnīcu ekspluatācija tiek pārtraukta;

4. ekspluatāciju pārtraukušo rūpnīcu zeme piecus gadus netiek izmantota liellopu gaļas pārstrādes mērķiem;

3 — Ar to ir domāta *BIDS*.

4 — Ir izlaists papildinājums "(turpmāk tekstā — "darbības izbeidzēji")".

5 — Ir izlaists papildinājums "(turpmāk tekstā — "palicēji")".

5. darbības izbeidzējiem iemaksu veidā tiek izmaksāta kompensācija, izmantojot palicēju piešķirtos aizdevumus *Society* (apvienībai);

6. visi palicēji maksā *Society* brīvprātīgu nodevu EUR 2 par katru dzīvnieku parastā kaušanas apjoma ietvaros un EUR 11 par katru nokauto dzīvnieku, kas pārsniedz šo apjomu;

7. nodevas tiks izmantotas, lai atmaksātu palicēju aizdevumus; nodevas tiks atceltas, kad palicēju aizdevumi būs atmaksāti;

8. darbības izbeidzēju sākotnējai lielāko gaļas pārstrādei izmantotās iekārtas tiks pārdotas tikai palicējiem izmantošanai par rezerves iekārtām vai rezerves daļām vai pārdotas [pircējiem] ārpus Īrijas;

9. netiks ietekmēta palicēju brīvība attiecībā uz ražošanu, cenu noteikšanu, pirkuma noteikumiem, importu un eksportu, jaudas palielināšanu un citos jautājumos,

un ir skaidrs, ka šāds nolīgums var būtiski ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm EKL 81. panta 1. punkta nozīmē: vai ir jāuzskata, ka šīs vienošanās mērķis ir konkurences nepieļaušana, ierobežošana vai izkropļošana kopējā tirgū un līdz ar to tā nav saderīga ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81. panta 1. punktu?"

IV — Tiesvedība Tiesā

22. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesā ir reģistrēts 2007. gada 20. aprīlī. Rakstveida procesā apsvērumus ir iesniegušas *BIDS*, *Competition Authority*, Beļģijas valdība un Komisija. 2008. gada 4. jūnija tiesas sēdē *Competition Authority*, *BIDS* un Komisija ir papildinājušas savus apgalvojumus.

V — Lietas dalībnieku argumenti

23. *BIDS*, *Competition Authority*, Beļģijas Karalistes un Komisijas starpā pastāv vienprātība šādos punktos: EKL 81. pantā 1. punktā ir nošķirta konkurences ierobežo-

šana, kas ir [nolīguma] mērķis un sekas. Konkurences ierobežojuma ar mērķi gadījumā iedarbība nav jāpierāda. Pārbaudot, vai pastāv konkurences ierobežojums ar mērķi, ir jāņem vērā ne tikai nolīguma saturs, bet arī juridiskais un ekonomiskais konteksts.

24. Lietas dalībnieki nav vienisprātis attiecībā uz to, kādos nosacījumos ir jāpieņem konkurences ierobežojuma ar mērķi pastāvēšana un vai *BIDS* līgumi atbilst šai definīcijai, turklāt *BIDS* uzskata, ka *BIDS* līgumu mērķis nav ierobežot konkurenci, kamēr *Competition Authority*, Beļģijas Karalistei un Komisijai ir pretējs viedoklis.

25. *BIDS* konkurences ierobežojumu ar mērķi pielīdzina pamata ierobežojumiem vai nolīgumiem, kuri *per se* ierobežo konkurenci. Šī nolīgumu kategorija, kā uzskata *BIDS*, ir jāinterpretē šauri, un tā ietver tikai ierobežotu skaitu tādu nopietnu konkurences ierobežojumu kā vienošanās par cenām, ražošanas ierobežojumi vai tirgus vai klientu sadale. Tikai tad, ja ir tādi šādā veidā acīmredzami un kaitējoši nolīgumi, pastāv konkurences ierobežojums ar mērķi.

26. *BIDS* uzskata, ka *BIDS* līgumu mērķis nav ierobežot konkurenci. Ņemot vērā *BIDS* līgumu juridisko un ekonomisko kontekstu, kļūst skaidrs, ka tie nav iekļaujami konkurences ierobežojuma ar mērķi kategorijā. *BIDS* šajā sakarā atsaucas it īpaši uz *High Court* izdarītajiem konstatējumiem, ka kopējās produkcijas ierobežošana un cenu kāpums nenotiks. No sprieduma lietā *GlaxoSmithKline Services*/Komisija [6] izriet, ka tādiem apstākļiem vajadzētu tikt ņemtiem vērā. Turklāt palicēju brīvība attiecībā uz viņu ražošanas kvotām, tirgus daļām un cenām netiktu ierobežota. Ir jāņem arī vērā, ka *BIDS* līgumiem būtu jābūt leģitīmam mērķim samazināt pārprodukciju. Nodevu maksājumi, konkurences aizliegums un izmantošanas un darbību noteikumi ir nepieciešamie pasākumi šī mērķa sasniegšanai. Turklāt *BIDS* nav rīkojusies slepeni.

27. Kā uzskata *BIDS*, no šiem apstākļiem izriet, ka *BIDS* līgumi nav acīmredzami un konkurenci traucējoši tādā veidā, ka tie var tikt iekļauti konkurences ierobežojuma ar mērķi [nolīgumu] kategorijā.

28. *Competition Authority* uzskata, ka konkurences ierobežojums ar mērķi ir acīm-

6 — 2006. gada 27. septembra spriedums lietā T-168/01 *GlaxoSmithKline Services*/Komisija (Krājums, II-2969. lpp.).

redzamu konkurences ierobežojumu vai pamata ierobežojumu gadījumā. Tomēr nav izsmeļoša saraksta ar acīmredzamiem konkurences ierobežojumiem vai pamata ierobežojumiem. Lietas dalībnieku mērķu noskaidrošana nav nepieciešama. Secinājumi no sprieduma lietā *GlaxoSmithKline Services*/Komisija [7] šajā tiesvedībā nevarētu tikt izmantoti.

29. No *BIDS* līgumu satura izriet, ka šo līgumu mērķis ir ierobežot konkurenci. *Competition Authority* šajā sakarā norāda uz pārstrādātāju, kuri veido aptuveni 25 % no kopējās jaudas, plānoto izstāšanos no pārstrādes nozares. Tā uzskata, ka tas ir ražošanas ierobežojums vai katrā ziņā jaudas ierobežojums, kas tāpat ierobežo konkurenci. Turklāt *Competition Authority* norāda uz cenu kāpumu, ko rada nodevu maksājumi, izmantošanas un darbību ierobežojumi darbības izbeidzējiem, un uz apstākli, ka palicēji noteikti nav efektīvākie pārstrādātāji. Arī šie *BIDS* līgumu elementi, kā uzskata *Competition Authority*, ir jākvalificē kā konkurences ierobežojums ar mērķi.

30. Atbilstoši EKL 81. panta 3. punktam ir jāņem vērā *BIDS* līgumu pozitīvā ietekme.

31. Saistībā ar konkurences ierobežojuma ar mērķi jēdziena interpretāciju *Beļģijas Karaliste* atsaucas uz EKL 81. panta struktūru. Ņemot vērā, ka kopš Regulas Nr. 1/2003 spēkā stāšanās uzņēmumiem ir jāveic nolīgumu pašnovērtēšana, ir jāuzsver atšķirība starp EKL 81. panta 1. punktu un EKL 81. panta 3. punktu. Analīzes gaitā atbilstoši EKL 81. panta 1. punktam tiek tikai pārbaudīts, vai konkurence tiek ierobežota. Tomēr no tā ir jānošķir jautājums, vai nolīgums, uz kuru attiecas EKL 81. panta 1. punktā paredzētais principiālais aizliegums, var būt saderīgs ar kopējo tirgu atbilstoši EKL 81. panta 3. punktam.

32. Beļģijas Karaliste uzskata, ka mērķis nolīgumam, kurš ir vērsts uz pārstrādes nozares racionalizāciju, ko vēlas sasniegt, izstājoties pārstrādātājiem, kuri veido 25 % no vispārējās jaudas, ir izmaiņas tirgus situācijā. Līdz ar to *BIDS* līgumu mērķis ir ierobežot konkurenci.

33. *Komisija* piebilst, ka Kopienu tiesu judikatūra par konkurences ierobežojuma ar mērķi jēdzienu sākotnēji ir attiekusies uz gadījumiem, kuri ir ietvēruši ierobežojumus pamatnozarē. Tomēr pa šo laiku Kopienu tiesas kā konkurences ierobežojumu ar mērķi ir kvalificējušas arī nolīgumus, kuriem ir leģitīmi mērķi. Līdz ar to leģitīma mērķa sasniegšana neizslēdz konkurences ierobežojuma ar mērķi konstatēšanu. Tāpēc EKL 81. panta 1. punkts ir piemērojams arī

7 — Minēts 7. zemsvītras piezīmē.

nolīgumiem, kuru mērķis ir krīzes pārvarēšana. Cits viedoklis nav savienojams ar EKL 81. panta struktūru. Turklāt nav nosacījuma par to, ka konkurences ierobežojums ir acīmredzams. Nav arī svarīgi, vai *BIDS* līgumi ir tikuši apspriesti un noslēgti slepeni vai atklāti.

34. Attiecībā uz *BIDS* līgumu vērtējumu Komisija būtībā piekrīt *Competition Authority* uzskatam.

VI — Juridiskais vērtējums

35. Ņemot vērā lietas dalībnieku atšķirīgo izpratni par konkurences ierobežojuma ar mērķi jēdzienu, es vispirms to analizēšu (A) un pēc tam pārbaudīšu, vai tādu nolīgumu kā *BIDS* līgumi mērķis ir ierobežot konkurenci (B). Rezultātā es apskatīšu, kā ir jāizvērtē atsevišķi šo nolīgumu elementi attiecībā uz gadījumiem, kuri ir paredzēti EKL 81. panta 1. punkta b) apakšpunktā, un EKL 81. panta 1. punktā noteikto ģenerālklauzulu (C).

A — *Konkurences ierobežojuma ar mērķi jēdziens*

36. Kā sākotnēji minēts, prejudiciālais jautājums ir tikai par konkurences ierobežojuma ar mērķi jēdziena EKL 81. panta 1. punktā interpretāciju. Tomēr šī jēdziena interpretāciju nevar veikt, neņemot vērā tā tiesību kontekstu. Tāpēc tālāk vispirms es aplūkošu EKL 81. panta saturu, struktūru un piemērošanu (1) un tad to, kas ir jāsaprot ar konkurences ierobežojumu ar mērķi (2).

1. EKL 81. panta saturs, struktūra un piemērošana

a) EKL 81. panta struktūra

37. Saskaņā ar EKL 81. panta 1. punktu visi tie nolīgumi uzņēmumu starpā, kuru mērķis vai

sekas ir būtiska konkurences ierobežošana, principā ir aizliegti [8]. Konkurences ierobežojuma mērķis un sekas ir divi alternatīvi gadījumi [9]. Ir skaidrs, ka nolīguma mērķis ir ierobežot konkurenci, taču nav nozīmes, vai tā sekas faktiski ir konkurences ierobežojums [10]. Tādējādi EKL 81. panta 1. punktā paredzētajam principiālajam aizliegumam pietiek ar to, ka nolīguma mērķis ir ierobežot konkurenci.

38. Tomēr EKL 81. panta 1. punktā paredzētais principiālais aizliegums atbilstoši EKL 81. panta 3. punktam var tikt atzīts par nepiemērojamu. Tam ir nepieciešama četru kumulatīvu nosacijumu izpilde, pirmkārt, tas, ka nolīgums sekmē peļņas gūšanu, palīdzot uzlabot preču ražošanu vai izplatīšanu vai veicinot tehnisku vai saimniecisku attīstību, otrkārt, tas, ka patērētājs bauda pienācīgu daļu no šie labumiem. Pārējie nosacījumi ir tādi, ka, treškārt, nolīgums uzņēmumiem nevar uzspriest ierobežojumus, kuri nav obligāti vajadzīgi, lai sasniegtu šos mērķus, un, ceturtkārt, neļauj šādiem uzņēmumiem likvidēt konkurenci attiecībā uz šo ražojumu būtisku daļu.

39. Tādējādi EKL 81. pants paredz *divpakāpju pārbaudi*. Tātad nolīgums ir saderīgs ar kopējo tirgu, ja tas vai nu neietilpst EKL 81. panta 1. punktā paredzētā principiālā aizlieguma piemērošanas jomā vai ietilpst šī principiālā aizlieguma piemērošanas jomā, taču izpilda EKL 81. panta 3. punktā paredzētos nosacījumus. Konstatējot, ka nolīguma mērķis ir ierobežot konkurenci un tādējādi tas ietilpst EKL 81. panta 1. punktā paredzētā principiālā aizlieguma piemērošanas jomā, galavārds par to, vai šis nolīgums ir nesaderīgs ar kopējo tirgu, nav vēl pateikts. Šī EKL 81. panta 1. punkta un 81. panta 3. punkta nošķiršana ir jāņem vērā, pārbaudot, kādos nosacījumos pastāv konkurences ierobežojums ar mērķi EKL 81. panta 1. punkta nozīmē.

b) EKL 81. panta piemērošana

40. Pirms 2004. gada 1. maija EKL 81. panta 1. punkta un 81. panta 3. punkta nošķiršanai bija svarīga procesuāla nozīme. Atbilstoši Padomes 1962. gada 6. februāra Regulas Nr. 17 par Līguma 85. pantu [tagad EKL 81. pants] un 86. pantu [tagad EKL 82. pants] [11] 4. panta 1. punktam spēkā bija aizliegumu sistēma ar atkāpi: par nolīgumu, kurš ietilpa EKL 81. panta 1. punktā paredzētā principiālā aizlieguma piemērošanas jomā un uz kuru

8 — Skat. EKL 81. panta 1. punkta pilno tekstu šo secinājumu 3. punktā.

9 — 1966. gada 30. jūnija spriedums lietā 56/65 *LTM* (*Recueil*, 282. lpp., 303. punkts).

10 — Iepriekš 9. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *LTM*, 303. lpp., un 1966. gada 13. jūlija spriedums apvienotajās lietās 56/64 un 58/64 *Consten* un *Grundig*/Komisija (*Recueil*, 322. lpp., 390. punkts).

11 — OV 1962, L 13, 204. lpp.

neattiecās grupas atbrīvojuma regula, vajadzēja paziņot Komisijai. Tādu nolīgumu tikai Komisija varēja atbrīvot no EKL 81. panta 1. punktā noteiktā principiālā aizlieguma.

41. Stājoties spēkā Regulai Nr. 1/2003 [12], šīs sistēmas vietā ir stājusies pašnovērtēšanas sistēma. Nolīgumi, kuri ietilpst EKL 81. panta 1. punktā paredzētā principiālā aizlieguma piemērošanas jomā, bet atbilst EKL 81. panta 3. punkta nosacījumiem, nav aizliegti un Komisijai nav nepieciešams to iepriekš konstatēt [13]. Būtībā tagad attiecīgajiem uzņēmumiem — vajadzības gadījumā iesaistot juridisko konsultantu — ir jāpārbauda, vai ir izpildīti EKL 81. panta 1. punkta un 81. panta 3. punkta nosacījumi [14].

2. Konkurences ierobežojums ar mērķi

42. Nolīguma mērķim ir jābūt *konkurences ierobežošanai*. Šī pazīme ir grūti novērtējama [15]. EKL 81. pants aizsargā konkurenci, it īpaši ņemot vērā tās uzdevumu izveidot vienotu tirgu, panākot apstākļus, kas ir līdzīgi vietējam tirgum, un iespējami labāk rūpēties par patērētājiem [16]. Pārbaudot, vai nolīgums ietekmē šīs aizsargājamās intereses, Kopienu tiesas ņem vērā to, vai nolīgums ierobežo viena vai vairāku uzņēmumu brīvību pastāvīgi noteikt savu politiku tirgū (autonomijas prasība) un vai šis brīvības ierobežojums rada būtisku kaitējumu tirgus attiecībām [17].

43. Pārbaudot, vai nolīguma *mērķis* ir konkurences ierobežošana, atbilstoši Kopienu tiesu judikatūrai ir jāņem vērā nolīguma saturs, ievērojot tā juridisko un ekonomisko kontekstu [18]. Tālāk vispirms ir jānoskaidro, uz kuru kritēriju pamatojoties jāizvērtē, vai nolīguma mērķis ir konkurences ierobežo-

12 — Regula Nr. 1/2003 ir stājusies spēkā 2004. gada 1. maijā.

13 — Regulas Nr. 1/2003 1. panta 1. un 2. punkts.

14 — Divpakāpju pārbaudes struktūrai atbilstoši EKL 81. pantam tomēr ir nozīme pierādīšanas pienākuma sadalē. Saskaņā ar Regulas Nr. 1/2003 2. pantu pusei vai iestādei, kas atsaucas uz EKL 81. panta 1. punktā paredzēto principiālo aizliegumu, ir pienākums pierādīt tā nosacījumus, kamēr pusei, kas norāda, ka šis principiālais aizliegums nav piemērojams, ir jāpierāda EKL 81. panta 3. punktā paredzētie nosacījumi.

15 — Par konkurences ierobežojuma jēdzienu skat. Bellamy & Child, *European Community Law of Competition*, Oksforda, 6. izdevums, 2008, 2.062.–2.120. punkts; Wish, R., *Competition Law*, Londona, 5. izdevums, 2003, 106.–128. lpp.; Faull, J. un Nikpay, A., *The EC Law of Competition*, Oksforda, 1999, 2.56.–2.99. punkts.

16 — 1977. gada 25. oktobra spriedums lietā 26/76 *Metro SB-Großmärkte*/Komisija (*Recueil*, 1875. lpp., 20. punkts); 1999. gada 8. jūlija spriedums lietā C-49/92 P Komisija/*Anic Partecipazioni* (*Recueil*, I-4125. lpp., 117. punkts) un 2006. gada 23. novembra spriedums lietā C-238/05 *Asnef-Equifax* un *Administración del Estado* (Krājums, I-11125. lpp., 52. punkts); it īpaši par patērētāja labklājības aspektu skat. Leupold, H., Weidenbach, G., "Neues zum Verhältnis zwischen Art. 81 Abs. 1 und Art. 81 Abs. 3 EG-Vertrag?", *Wirtschaft und Wettbewerb*, 2006, 1003. un 1008. lpp., 28. punkts un tālākās norādes.

17 — 16.zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietās Komisija/*Anic Partecipazioni*, 117. punkts, un *Asnef-Equifax* un *Administración del Estado*, 52. punkts. Svarīgākais spriedums par būtisku ietekmi: 1969. gada 9. jūlija spriedums lietā 5/69 *Völk*/*Vervake* (*Recueil*, 295. lpp., 5.–7. lpp.).

18 — Iepriekš 9. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *LTM*, 303. lpp.; 1984. gada 28. marta spriedums apvienotajās lietās 29/83 un 30/83 *CRAM*/Komisija (*Recueil*, 1679. lpp., 25.–28. punkts, 26. punkts) un iepriekš 6. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *GlaxoSmithKline Services*/Komisija, 110. punkts.

šana (a). Pēc tam es pārbaudīšu, vai jēdziens attiecas tikai uz acīmredzamu konkurences ierobežojumu (b) un vai pastāv izsmeļošs konkurences ierobežojumu ar mērķi saraksts (c). Nobeigumā es norādīšu, kuri juridiskā un ekonomiskā konteksta apstākļi var būt svarīgi konkurences ierobežošanā un kuri nav svarīgi (d).

a) Piemērojamais kritērijs

44. Atbilstoši tā formulējumam konkurences ierobežojuma ar mērķi jēdziens pirmām kārtām pamatojas uz nolīguma mērķi. Kopienu tiesas ir atzinušas, ka nolīgumam ir konkurenci ierobežojošs mērķis vai tendence it īpaši tad, ja konkurences ierobežošana bija nolīguma neizbēgamas sekas [19]. Šajā gadījumā līgumslēdzējpuses būtībā nevar atsaukties uz to, ka konkurences ierobežošana nebija domāta vai ka nolīgumam ir arī cits mērķis [20].

45. No šīs judikatūras tomēr nevar secināt, ka līgumslēdzējpušu gribu nevar ņemt vērā. Tajā tikai ir pausta doma, ka racionāli uzņēmumi atbilstošos apstākļos rēķināsies ar acīmredzamu nolīguma iedarbību, tādējādi viņi šo iedarbību būs vismaz nosacīti vēlējušies [21].

46. Turpretim no alternatīvās sakarības starp konkurences ierobežojuma mērķi un sekām EKL 81. panta 1. punktā [22] un no apstākļa, ka konkurences ierobežojuma ar mērķi alternatīva EKL 81. panta 1. punktā ir paredzēta kā abstrakts interešu apdraudējums [23], izriet, ka nav jāpamatojas vienīgi uz nolīguma neizbēgamajām sekām. Var ņemt vērā arī nolīguma līgumslēdzējpušu gribu [24]. Secinājumi

19 — 1978. gada 1. februāra spriedums lietā 19/77 *Miller International Schallplatten*/Komisija (*Recueil*, 131. lpp., 7. punkts) un iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētais spriedums apvienotajās lietās *CRAM*/Komisija, 25.–28. punkts.

20 — 1983. gada 8. novembra spriedums apvienotajās lietās no 96/82 līdz 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 un 110/82 *IAZ International Belgium* u.c./Komisija (*Recueil*, 3369. lpp., 24. punkts), iepriekš 19. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Miller International Schallplatten*/Komisija (7. punkts) un iepriekš 18. zemsvītras piezīmē minētais spriedums apvienotajās lietās *CRAM*/Komisija (25.–28. punkts).

21 — Kā ģenerāladvokāts Ticano [*Tizzano*] secinājumu lietā C-551/03 P *General Motors*/Komisija (2006. gada 6. aprīļa spriedums, Krājums, I-3173. lpp.) 77. punktā ir pareizi konstatējis, turklāt līgumslēdzējpuses nevar atsaukties uz to, ka nav bijis zināms EKL 81. panta 1. punktā paredzētais aizliegums (*ignorantia legis non excusat*). Skat. arī Emmerich, V., Immenga un Mestmäcker, *Wettbewerbsrecht*, 1. sējums, Minhene, 4. izdevums, 2007.

22 — Skat. šo secinājumu 35. punktu.

23 — Skat. par ģenerāladvokātu ieceltā tiesneša Vesterdorfa [*Vesterdorf*] secinājumu apvienotajās lietās no T-1/89 līdz T-4/89 un no T-6/89 līdz T-15/89 *Rhône-Poulenc* u.c./Komisija (1991. gada 24. oktobra spriedums, *Recueil*, II-867. lpp.) 945. lpp.

24 — Skat. iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minētos ģenerāladvokāta Ticano secinājumus lietā *General Motors*/Komisija, 78. punkts; Odudu, O., "Interpreting Art. 81(1): object as subjective intention", *European Law Review*, 2001, 61. un 62. lpp.

par līgumslēdzējpušu gribu ir izdarāmi it īpaši no nolīguma rašanās vēstures [25].

b) Acīmredzami konkurences ierobežojumi?

47. No iepriekš minētā izriet, ka konkurences ierobežojuma ar mērķi kategoriju nevar reducēt līdz nolīgumiem, kuri acīmredzami ierobežo konkurenci. Ja ir jāņem vērā ne tikai nolīguma saturs, bet arī tā juridiskais un ekonomiskais konteksts, kvalifikācija par konkurences ierobežojumu ar mērķi nevar būt atkarīga no tā, vai šis mērķis pirmajā mirklī ir skaidri redzams vai ir parādījies, tikai tuvāk pārbaudot apstākļus un līgumslēdzējpušu gribu [26].

c) Izsmeļošs saraksts?

48. Manuprāt, konkurences ierobežojuma ar mērķi jēdzienu arī nevar saistīt ar izsmeļošu sarakstu. Jau vārds "it īpaši" EKL 81. panta 1. punktā skaidri parāda, ka konkurences ierobežojumi, uz kuriem attiecas EKL 81. panta 1. punkts, neaprobežojas ar EKL 81. panta 1. punkta a)–e) apakšpunktā minētajiem konkurences ierobežojumiem. Tāpēc arī konkurences ierobežojuma ar mērķi jēdzienu nevar sašaurināti attiecināt tikai uz piemēriem, kuri ir paredzēti EKL 81. panta 1. punkta a)–c) apakšpunktā [27].

49. Turklāt konkurences ierobežojuma ar mērķi jēdziens nevar tikt reducēts uz cenu noteikšanu, tirgu sadali vai tirgus attīstības kontroli. Tas, ka Kopienu tiesas daudzos lēmumos ir apskatījušas šo konkurences ierobežojumu veidus, nenozīmē, ka nolī-

25 — Skat. iepriekš 24. zemsvītras piezīmē minētos ģenerāladvokāta Ticano secinājumus, 78. punkts.

26 — Skat. iepriekš 24. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *IAZ International Belgium* u.c./Komisija, 24. punkts, kurā Tiesa ir analizējusi kontroles sistēmu, izmantojot atbilstības atzīmi. Arī no iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minētā sprieduma lietā *General Motors*/Komisija 60., 64. un 65. punkta izriet, ka acīmredzamība nav nepieciešama. Nekas cits nav noteikts arī 1998. gada 15. septembra sprieduma apvienotajās lietās T-374/94, T-375/94, T-384/94 un T-388/94 *European Night Services* u.c./Komisija (*Recueil*, II-3141. lpp.) 136. punktā. Tas, ka Pirmās instances tiesa šajā spriedumā ir atzinusi, ka juridiskā un ekonomiskā konteksta pārbaude nav nepieciešama tādu acīmredzamu ierobežojumu gadījumā kā cenu noteikšana, tirgu sadale vai tirgus attīstības kontrole, parāda tikai to, ka nepārprotamos gadījumos vispārīnot var neņemt vērā juridisko un ekonomisko kontekstu. No tā nevar secināt, ka konkurences ierobežošanas ar mērķi jēdziens attiecas tikai uz šiem viennozīmīgajiem gadījumiem.

27 — Tāpat arī: Aicher, J./Schuhmacher, F. izdevumā Grabitz/Hilf, *Das Recht der Europäischen Union*, 2. sējums, Minhene, 2008. gada janvāra 34. papildu izdevums, 81. panta 1. punkts; iepriekš 15. zemsvītras piezīmē minētais Bellamy & Child,, 402. zemsvītras piezīme par 2.097. punktu, kurā pamatoti ir norādīts, ka arī citu nolīgumu mērķis var būt konkurences ierobežošana. Arī iepriekš 15. zemsvītras piezīmē minētajā Wish, R., 106. lpp., ir norādīts, ka ir runa par uzskaitījumu kā piemēru.

gumu, kuriem ir cits priekšmets, mērķis nevarētu būt konkurences ierobežošana [28].

d) Juridiskais un ekonomiskais konteksts

50. Kā jau minēts, pārbaudot, vai nolīguma mērķis ir ierobežot konkurenci, ir jāņem vērā ne tikai tā saturs, bet arī juridiskais un ekonomiskais konteksts [29]. Šī norāde ir jāuztver nopietni. Tā tomēr gan nav jāsaprot kā "atvērti vārti" visiem apstākļiem, kuri liecina par nolīguma saderīgumu ar kopējo tirgu. Gluži otrādi, no EKL 81. panta struktūras izriet, ka atbilstoši EKL 81. panta 1. punktam ir jāņem vērā tikai tie juridiskā un ekonomiskā konteksta apstākļi, kas varētu apšaubīt konkurences ierobežojuma esamību [30].

51. Tālāk es vēlos norādīt trīs gadījumu grupas, kuros konkurences ierobežojuma konstatēšana, pamatojoties uz nolīguma faktisko un juridisko kontekstu, var tikt noliegta vai vismaz apšaubīta [31]:

52. *Pirmā gadījumu grupa* attiecas uz gadījumiem, kuros uzņēmumu brīvības ierobežojumam autonomi noteikt savu politiku tirgū nav ar konkurenci saistītu seku. Tas varētu būt gadījums, kad ir apšaubāms, vai nolīgumā iesaistītie uzņēmumi konkurē [32]. Cits piemērs ir gadījumi, kuros ir apšaubāms, vai vispār

28 — Skat. iepriekš 15. zemsvītras piezīmē minēto Wish, R., 112.–114. lpp. Lai gan tur ir pausta ļoti ierobežojoša izpratne par konkurences ierobežojuma ar mērķi jēdzienu (ir apšaubāms, vai EKL 81. panta 1. punktā *per se* pastāv konkurences ierobežojumu kategorija (turpat, 116. un 117. lpp.), tiek tieši norādīts, ka šo nolīgumu saraksts nav izsmeļošs. Pret jēdziena attiecināšanu tikai uz šiem konkurences ierobežojumu veidiem liecina arī saistība starp EKL 81. panta 1. punktu un 81. panta 3. punktu. EKL 81. panta 1. punktā tiek vienīgi pārbaudīts, vai konkurences ierobežošana ir [nolīguma] mērķis vai sekas. Konstatējot, ka konkurences ierobežojums ir [nolīguma] mērķis vai sekas, vēl nav pateikts galavārds par nolīguma saderīgumu ar kopējo tirgu. Gluži otrādi, nolīgums var būt saderīgs ar kopējo tirgu atbilstoši EKL 81. panta 3. punktam. Nolīgumiem, kuri paredz cenu noteikšanu, tirgu sadali vai tirgus attīstības kontroli, tomēr ir raksturīgs īpašs kaitējums. Tāpēc tie parasti nav saderīgi ar kopējo tirgu. Tas, kurš konkurences ierobežojuma ar mērķi jēdzienu tomēr aprobežo ar šiem īpaši kaitējošiem veidiem, nesaprot, ka arī konkurences ierobežojums ar mērķi atbilstoši EKL 81. panta 3. punktam var būt saderīgs ar kopējo tirgu. Tāda pieeja, manuprāt, nav saderīga ar EKL 81. panta struktūru. Turklāt skat. arī iepriekš 15. zemsvītras piezīmē minēto Bellamy & Child, 291. zemsvītras piezīme par 2.069. punktu.

29 — Skat. šo secinājumu 41. punktu.

30 — Skat. šajā sakarā it īpaši 1999. gada 8. jūlija spriedumu lietā C-235/92 P *Montecatini*/Komisija (*Recueil*, I-4539. lpp., 114.–128. lpp.).

31 — Šie gadījumi nav tik norobežoti, lai katru atsevišķu gadījumu varētu droši saistīt tikai ar vienu no trim gadījumiem. Izskatāmās tiesvedības mērķiem tomēr pietiek ar pārbaudi, vai nolīgums var tikt klasificēts vismaz vienā no trim gadījumiem.

32 — Iepriekš 26. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *European Night Services* u.c./Komisija: potenciālā konkurence nav pierādīta.

pastāv pietiekama konkurence, kuru nolīgums var ierobežot [33].

53. *Otrā gadījumu grupa* skar gadījumus, kuros nolīgums saistībā ar tā ietekmi uz konkurenci ir divpusējs. Ja nolīgumam ir tāds konkurenci veicinošs mērķis kā konkurences pastiprināšana tirgū, tirgus atvēršana vai jauna konkurenta ienākšana tirgū, tad nepieciešamais autonomijas prasības ierobežojums kopējā skatījumā var atkāpties par labu konkurenci veicinošam mērķim [34].

54. *Trešā gadījumu grupa* attiecas uz papildu nolīgumiem, kuri ir nepieciešami galvenā mērķa sasniegšanai [35]. Šajā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā šīs grupas ietvaros ir jānošķir: ja sasniedzamais galvenais mērķis neietilpst EKL 81. panta 1. punktā paredzētā principiālā aizlieguma piemērošanas jomā, jo tas no konkurences viedokļa ir neitrāls vai konkurenci veicinošs, tad arī papildu nolīgumi, kuri ir nepieciešami šī mērķa īstenošanai, neietilpst EKL 81. panta 1. punktā paredzētā principiālā aizlieguma piemērošanas jomā [36]. Šajos gadījumos nevar atzīt konkurences ierobežojumu. Turpretim, ja sasniedzamais galvenais mērķis ietilpst EKL 81. panta 1. punktā paredzētā principiālā aizlieguma piemērošanas jomā, tad pastāv konkurences ierobežojums [37].

55. Tādi apstākļi, kuri nevar radīt šaubas par konkurences ierobežojuma pieņemšanu, kā preču ražošanas uzlabošana ar apjomradītiem ietaupījumiem — arī tad, ja tie ir jāaplūko pozitīvi vismaz attiecībā uz nolīguma saderīgumu ar EKL 81. pantu, — nevar tikt ņemti vērā, pamatojoties uz EKL 81. panta 1. punktu,

33 — Iepriekš 6. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *GlaxoSmithKline Services*/Komisija (114.–147. punkts): šaubas par ietekmi uz konkurenci cenu jomā, jo cenas gala patērētājam, pamatojoties uz tiesību normām, lielā mērā tiek pakārtotas piedāvājumam un pieprasījumam. Šo spriedumu es apskatīšu detalizēti šo secinājumu 72. un 73. punktā.

34 — Iepriekš 9. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *LTM* (304. punkts): ekskluzīvas izplatīšanas tiesības, lai ielauztos tirgū; 1982. gada 8. jūnija spriedums lietā 258/78 *Nungesser* un *Eisele*/Komisija (*Recueil*, 2015. lpp., 44.–58. punkts): publiskas licences piešķiršana jaunas tehnoloģijas tirdzniecībai; iepriekš 16. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Metro SB-Großmärkte*/Komisija (20.–22. punkts): izplatīšanas veidi, kas ir piemēroti augstvērtīgiem un tehniski labi attīstītiem produktiem.

35 — Piemēri papildu nolīgumiem ir konkurences aizliegumi, bez kuriem nebūtu iespējama uzņēmuma pārdošana (1985. gada 11. jūlija spriedums lietā 42/84 *Remia* u.c./Komisija, *Recueil*, 2545. lpp., 19. un 20. punkts), dalības aizliegumi vai darbības ierobežojumi, ciktāl tie ir nepieciešami sabiedrības darbībai ar nešaubīgu konkurences mērķi (1994. gada 15. decembra spriedums lietā C-250/92 *DLG*, *Recueil*, I-5641. lpp., 30.–45. punkts), kā arī darbības ierobežojumi, kuri ir nepieciešami brīvo profesiju ētikas noteikšanai (2002. gada 19. februāra spriedums lietā C-309/99 *Wouters* u.c., *Recueil*, I-1577. lpp., 97. punkts) vai sportam bez dopinga (2006. gada 18. jūlija spriedums lietā C-519/04 P *Meca-Medina* un *Majcen*/Komisija, Krājums, I-6991. lpp., 42.–44. punkts).

36 — Piemērots iepriekš 15. zemsvītras piezīmē minētais Bellamy & Child, 2.112. punkts.

37 — Šīs tiesvedības mērķiem nav nepieciešams spriest par to, vai šajos gadījumos ir piemērojams arī papildu noligums koncepts (tā uzskata iepriekš minētais Bellamy & Child) vai tikai EKL 81. panta 3. punkts.

bet tikai pamatojoties uz EKL 81. panta 3. punktu [38].

56. Šī nošķiršana izriet jau no EKL 81. panta 3. punkta teksta, kurā izskaidrots, ka šāda veida nolīguma sekas ir jāņem vērā, ievērojot EKL 81. panta 3. punktu. Šīs nošķiršanas pamatā ir šādas idejas: EKL 81. panta mērķis atbilstoši tā vispārējai koncepcijai ir optimāla patērētāju apgāde [39]. Tomēr atbilstoši EKL 81. panta 1. punktam un EKL 81. panta 3. punktam tiek ņemti vērā patērētāja labklājības *dažādi aspekti*. Saskaņā ar EKL 81. panta 1. punktu nolīgumi, kuri ierobežo konkurenci starp tirgus dalībniekiem un līdz ar to it īpaši tās uzdevumu optimāli apgādāt patērētāju ar produktu par iespējami zemāku cenu [40] vai ar novatoriskiem produktiem [41], būtībā ir aizliegti [42]. Tādi nolīgumi tieši ietekmē patērētāju labklājību un tādējādi principā ir aizliegti.

57. Tomēr EKL 81. panta 3. punkts apstiprina, ka nolīgumi, kuri ierobežo konkurenci starp tirgus dalībniekiem, it īpaši rada ražošanas izmaksu samazināšanu un tas savukārt tieši var veicināt patērētāju labklājību [43]. Tā kā no ražošanas izmaksu samazināšanas netieši vispirms [labumu] gūst ražotāji [44], tāda nolīguma saderīgums ar kopējo tirgu atbilstoši EKL 81. panta 3. punktam pastāv ar nosacījumu, ka patērētāji bauda gūtos labumus. No pierādīšanas viedokļa Kopienu likumdevējs šīs idejas ir ieviesis tādējādi, ka konkurenci ierobežojoša nolīguma līgumslēdzējpusēm ir jāpierāda EKL 81. panta 3. punkta nosacījumi, it īpaši, ka patērētājs ir baudījis [labumus] [45].

58. Šāda pamatojuma dēļ apstākļi, kuri nevar radīt šaubas par konkurences ierobežojumu pieņēmumu, it īpaši efektivitāte ar apjomradītiem ietaupījumiem ražošanā, arī tad, ja tie ir jāaplūko pozitīvi vismaz attiecībā uz nolīguma saderīgumu ar EKL 81. pantu, — nevar tikt ņemti vērā, pamatojoties uz EKL 81. panta

38 — 1992. gada 10. marta spriedums lietā T-14/89 *Montedipe*/Komisija (*Recueil*, II-1155. lpp., 265. punkts); 1995. gada 6. aprīļa spriedums lietā T-148/89 *Tréfilunion*/Komisija (*Recueil*, II-1063. lpp., 109. punkts) un 2001. gada 18. septembra spriedums lietā T-112/99 *M6* u.c./Komisija (*Recueil*, II-2459. lpp., 72.–74. lpp.).

39 — Iepriekš 17. zemsvītras piezīmē minētais Leupold, H., Weidenbach, G., 1008. lpp., 28. punkts un tālākās norādes.

40 — Šo konkurences funkciju it īpaši var ietekmēt ar nolīgumiem par cenu, par ražošanas vai produkcijas ierobežojumiem (EKL 81. panta 1. punkta a) apakšpunkts), kā arī par tirgus sadali (EKL 81. panta 1. punkta c) apakšpunkts).

41 — Šo konkurences funkciju it īpaši var ietekmēt ar nolīgumiem, ar kuriem ierobežo ieguldījumus (EKL 81. panta 1. punkta a) apakšpunkts).

42 — Iepriekš 17. zemsvītras piezīmē minētais Leupold, H., Weidenbach, G., 1008. un 1009. lpp., kuri šīs funkcijas identificē kā optimālu un dinamisku efektivitāti; iepriekš 24. zemsvītras piezīmē minētais Odudu, O., *Art. 81(3), Discretion and Direct Effect*, *European Competition Law Review*, 2002, 20. lpp.

43 — Leupold, H., Weidenbach, G., 1008. un 1009. lpp., tos raksturo kā produktīvu efektivitāti; iepriekš 24. zemsvītras piezīmē minētais Odudu, O. *Art. 81(3), Discretion and Direct Effect*, 20. lpp.

44 — Iepriekš 24. zemsvītras piezīmē minētais Odudu, O. *Art. 81 (3), Discretion and Direct Effect*, 20. lpp.

45 — Skat. Regulas Nr. 1/2003 2. panta otro teikumu.

1. punktu, bet tikai pamatojoties uz EKL 81. panta 3. punktu [46].

3. Secinājums

59. Līdz ar to nevar piekrist *BIDS* sašaurinātajai izpratnei. Konkurences ierobežojuma ar mērķi konstatēšanas priekšnoteikums nav acīmredzami konkurences ierobežojumi. Turklāt izsmeļošs konkurences ierobežojumu ar mērķi saraksts nepastāv. Juridiskais un ekonomiskais konteksts ir jāņem vērā tikai tiktāl, ciktāl tas var radīt šaubas par konkurences ierobežojuma pieņēmumu. Citi apstākļi, pat ja tie attiecībā uz kopējo tirgu ir jāvērtē pozitīvi, ir jāņem vērā tikai EKL 81. panta 3. punkta ietvaros.

B — *Vai tādu nolīgumu kā BIDS līgumi mērķis ir ierobežot konkurenci?*

60. Vispirms ir jānorāda, ka EKL 81. panta 1. punkts ir piemērojams pārstrādātāju nozares darbībai un produkcijai [47]. Kā iepriekš [48] izklāstīts, pārbaudot, vai tādu nolīgumu kā *BIDS* līgumi mērķis ir ierobežot konkurenci, ir jārīkojas šādi: vispirms ir jāpārbauda, vai tādiem nolīgumiem konkurences ierobežojums ir neizbēgamas sekas vai tie var ierobežot līgumslēdzējpušu brīvību patstāvīgi noteikt savu politiku tirgū (1) un tādējādi ietekmēt tirgus attiecības (2). Pēc tam kopsavilkumā ir jāpārbauda, vai ir nepieciešami ierobežojoši elementi konkurenci veicinoša mērķa vai galvenā mērķa, kurš neietilpst EKL 81. panta 1. punktā paredzētā principiālā aizlieguma piemērošanas jomā, sasniegšanai (3).

1. Brīvības pastāvīgi noteikt politiku ierobežojums

61. Tādi nolīgumi kā *BIDS* līgumi ierobežo darbības izbeidzēju un palicēju brīvību patstāvīgi noteikt savu politiku tirgū. Darbības

46 — Iepriekš 39. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Montedipe*/Komisija (265. punkts); iepriekš 39. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Tréfilunion*/Komisija (109. punkts) un iepriekš 39. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *M6* u.c./Komisija (72.–74. punkts).

47 — Prejudiciālais jautājums ir par konkurences ierobežošanas ar mērķi jēdziena interpretāciju EKL 81. panta 1. punktā. Tādi nolīgumi kā *BIDS* līgumi tomēr var izpausties kā konkurences ierobežošana ar mērķi atbilstoši EKL 81. panta 1. punktam tikai tad, ja EKL 81. pants ir piemērojams tādiem nolīgumiem. EKL 81. panta piemērojamība šajā gadījumā izriet no Padomes 1962. gada 4. aprīļa Regulas Nr. 26, ar ko piemēro konkrētus konkurences noteikumus lauksaimniecības produktu ražošanai un tirdzniecībai (OV L 30, 993. lpp.) 1. panta, kā to paredz Padomes 1962. gada 29. jūnija Regula Nr. 49, ar ko groza datumu, kurā stājas spēkā konkrēti tiesību akti par kopējo lauksaimniecības politiku (OV L 53, 1571. lpp.), un no Regulas Nr. 26 2. panta, kādu to paredz Regula Nr. 49. Šajā sakarā tiesiskais stāvoklis ar Padomes 2006. gada 24. jūlija Regulas Nr. 1184/2006 stāšanos spēkā nav mainījies.

48 — Skat. šo secinājumu 42. un 57. punktu.

izbeidzējiem izstāšanās līgumā it īpaši ir paredzēts pienākums aiziet no tirgus, ievērot konkurences aizliegumu un izmantošanas un darbības ierobežojumus attiecībā uz slēgtajām iekārtām [49]. Palicējiem atbilstoši *BIDS* nolīgumam ir jāmaksā nodevas.

2. Ietekme uz tirgus attiecībām

62. Šiem autonomijas prasības ierobežojumiem ir jāietekmē tirgus attiecības. Šajā sakarā ir jānorāda, ka būtībā Tiesas uzdevums nav prejudiciāla nolēmuma tiesvedībā pārbaudīt valsts tiesas konstatētos faktus. Tāpat Tiesas kompetencē neietilpst pārbaudīt, vai *Supreme Court* ir ņēmusi vērā *High Court* konstatējumus. Tomēr Tiesas uzdevums ir interpretēt Kopienu tiesības tādējādi, lai iesniedzējtiesa atbilstoši var piemērot Kopienu tiesības. Tajā ietilpst arī novērtējums, kuri faktiskie apstākļi Kopienu tiesību piemērošanā ir un kuri nav svarīgi.

63. Vai nolīgums ietekmē tirgus attiecības, ir jānoskaidro, salīdzinot divas hipotētiskas situācijas [50].

64. *Pirmā hipotētiskā situācija* ir tāda, kāda varētu būt *BIDS* līgumiem. To it īpaši var secināt no prejudiciālā jautājuma a)–d) apakšpunkta. No prejudiciālā jautājuma c) apakšpunkta un lietas materiāliem es secinu, ka līdz šim pārstrādes nozarē vēl nav notikusi aiziešana no tirgus ievērojamā apmērā un ka aiziešana no tirgus bez *BIDS* nolīguma vismaz īslaicīgi nevarētu sasniegt 25 % no visas pārstrādes nozares ražošanas jaudas.

65. *Otrā hipotētiskā situācija* atspoguļo situāciju, kāda tā varētu būt, piemērojot *BIDS* līgumus. Šeit ir jāpārbauda, vai *BIDS* līgumu mērķis ir ierobežot konkurenci. Tāpēc — kā

49 — Tiktāl *BIDS* līgumi ir jānošķir no situācijas, kurā uzņēmumi vienpusēji nolemj aiziet no tirgus.

50 — Iepriekš 9. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *LTM*, 303. lpp.

iepriekš [51] izklāstīts — šajā otrajā hipotētiskajā situācijā ir jāņem vērā iedarbība, kas rodas kā prejudiciālā jautājuma 1.–9. punktā aprakstīto noteikumu neizbēgamas sekas, kā arī iedarbība, kuru līgumslēdzējpuses vēlas sasniegt ar šiem noteikumiem.

66. Vispirms ir jānorāda, ka *BIDS* nolīgums ir horizontāla vienošanās, tātad nolīgums starp konkurentiem, kas atrodas tajā pašā tirgus līmenī. Arī izstāšanās līgums ir horizontāls līgums starp pārstrādātāju un pārstrādātāju apvienību, [t.i.,] *BIDS*.

a) Visas pārstrādes nozares ražošanas jaudas samazināšana par 25 %

67. Pateicoties *BIDS* līgumiem, visas pārstrādes nozares ražošanas jaudai, pārstrādātājiem pametot tirgu, ir jāsamazinās par 25 %. Pārstrādātāju aiziešana no tirgus un vienošanās neizmantot viņu pārstrādes iekārtas, man šķiet, principā var ierobežot konkurenci starp palicējiem tirgū [52].

68. Konkurence ir ne tikai tad, ja ražotāji savu jaudu var pilnīgi iztērēt, bet arī tad, ja ražotājiem ir pārprodukcija. Ražotājam rodas fiksētas izmaksas par ražošanas iekārtu uzglabāšanu un uzturēšanu. Ja ir zemāks ražošanas iekārtu noslogojums, šīs fiksētās izmaksas vairāk ietekmē ražošanas izmaksas par [vienu] vienību, nekā augsts noslogojums, jo fiksēto izmaksu daļa par ražošanas izmaksām par vienību augsta noslogojuma gadījumā proporcionāli mazinās (tā dēvētais apjomradītais ietaupījums). Tāpēc ražotājam būtībā ir stimuls, noslogojot savas ražošanas iekārtas, panākt apjomradītus ietaupījumus [53].

69. *BIDS* to apšauba un norāda uz šādiem apstākļiem: kopējās jaudas samazināšana

51 — Skat. šo secinājumu 40. un 57. punktu.

52 — Skat. 2002. gada 28. februāra spriedumu lietā T-395/94 *Atlantic Container Line* u.c./Komisija (*Recueil*, II-875. lpp., 56. punkts); tāpat arī Jürgens, R. *Strukturkrisenkartelle im deutschen und europäischen Kartellrecht*, Peter Lang, Frankfurte pie Mainas, 2007, 95. lpp.

53 — Par saikni starp pārprodukciju, apjomradītiem ietaupījumiem un konkurences palielināšanu skat. Schulz, N. *Wettbewerbspolitik*, Tībingene, 2003, 84.–86. lpp.

nerada kopējās ražošanas mazināšanos. Cena par pārstrādātāja produkciju nesamazinās. Runa ir par visas tirgus ražošanas jaudas vienreizēju samazināšanu. Pirms aplūkošu šos apstākļus, es vēlētos vēlreiz norādīt, ka šajā stadijā var tikt ņemti vērā tikai tie apstākļi, kuri var radīt šaubas par konkurences ierobežojumu pastāvēšanu [54].

70. *Pirmkārt*, man šķiet, ka, ja kopējā produkcija paliek nemainīga [55], pēc loģikas likumiem tirgū ar lielu pārprodukciju principā ir jāvalda lielākai konkurencei starp tirgus dalībniekiem nekā tirgū ar zemu (vai neesošu) pārprodukciju. Tirgū ar lielu pārprodukciju vidusmēra ražotājam ir grūtāk sasniegt tādu pašu savu ražošanas iekārtu noslogojumu kā tirgū ar zemu pārprodukciju. Tā kā ar noslogojuma daļu samazinās pašizmaksas, vidusmēra ražotājs tirgū, kur ir liela pārprodukcija, tādējādi ir pakļauts lielākam konkurences spiedienam nekā tirgū, kur ir zemāka pārprodukcija. Ekonomikā ir atzīta savstarpēja sakarība starp pārprodukciju, apjomradītiem ietaupījumiem un konkurences spiedienu [56].

71. Es nesaskatu iemeslus tam, lai šajā gadījumā nepastāvētu šī savstarpējā sakarība. It īpaši attiecībā uz šīs savstarpējās sakarības pastāvēšanu man nešķiet svarīgi, vai pārprodukcija ir radusies, pamatojoties uz samazinātu pieprasījumu vai, kā šajā gadījumā, ražošanas iekārtu būvēšanas un pārbūvēšana sekmēšanu un pārstrādājamo pirmsapstrādes produktu vienmērīgu sadali. To pamato arī tas, ka šī savstarpējā sakarība tika konstatēta arī tirgus pētījumā. Tādējādi apstāklis, ka kopējā ražošana nemazinās, pats par sevi nepierāda, ka konkurence nav ierobežota [57].

72. *Otrkārt*, arī apstāklis, ka cenas nepaaugstināsies, manuprāt, nav piemērots, lai varētu izslēgt konkurences ierobežojuma pastāvēšanu. Visbeidzot, izskatāmajā gadījumā ir jautājums par to, vai tādu nolīgumu kā *BIDS* līgumi mērķis ir ierobežot konkurenci. Konkurences ierobežojums un iespējamā konkurences ierobežojuma ietekme uz cenām ir divi viens no otra nošķirami jautājumi. To parāda jau tas vien, ka cenas var ietekmēt liels faktoru daudzums. Ne visi šie faktori ir piemēroti, lai izslēgtu konkurences ierobežojuma pastāvēšanu.

54 — Skat. šo secinājumu 48.–56. punktu.

55 — *High Court* uzskata, ka kopējā produkcija būtiski nemainītos.

56 — Par saikni starp pārprodukciju, apjomradītiem ietaupījumiem un konkurences palielināšanu skat. iepriekš 53. zemsvītras piezīmē minēto Schulz, N., 84.–86. lpp.

57 — *BIDS* izpratne, turklāt ar piemēru, var radīt *ad absurdum*: ja tirgū ar duopolu piedāvājuma pusē ir liela pārprodukcija un viens no abiem piedāvātājiem ar citu piedāvātāju piekrišanu pārtrauc savu ražošanu, un kopējā produkcija netiek ierobežota, tad konkurences ierobežošana, kā uzskata *BIDS*, nav tāda nolīguma mērķis. Faktiski sekas tādām tirgus struktūras izmaiņām būtu nozīmīga konkurences izslēgšana, jo palikušais piedāvātājs kā monopolists būtu pakļauts tikai potenciālai konkurencei.

73. Šajā gadījumā cenu celšanās saistībā ar pašizmaksu samazināšanos, kas sasniegta ar lielāku noslogojumu un ar pretējās puses tirgū ietekmi, ir jāizslēdz. Pašizmaksu samazināšanās vajadzības gadījumā varētu būt visas pārstrādes nozares ražošanas jaudas samazināšanas sekas. Tomēr tā nevar izslēgt konkurences ierobežojuma atbilstoši EKL 81. panta 1. punktam pastāvēšanu. Tieši otrādi, pašizmaksu samazināšanās EKL 81. panta 3. punkta ietvaros ir jāņem vērā kā priekšrocības, kuras vispirms nāk par labu tieši pārstrādātājiem [58]. Arī pretējās puses tirgū ietekme sarunās, pat ja tai vajadzētu izslēgt cenu celšanos, būtībā nerada šaubas par konkurences ierobežojuma pastāvēšanu, un tāpēc tā ir jāņem vērā, ievērojot EKL 81. panta 3. punktu [59].

74. Šī situācija nav salīdzināma arī ar faktiem, kas ir pamatā spriedumam lietā *GlaxoSmith-Kline Services*/Komisija [60]. Šajā lietā — kura turklāt skar vertikālu cenu regulēšanu — cenas bija noteiktas pārdošanas stadijā gala patērētājiem lielā mērā ar tiesisko regulējumu un līdz ar to piedāvājuma un pieprasījuma sekas pilnībā neiestājās [61]. Šādā gadījumā var rasties šaubas par to, vai vertikāla cenu regulēšana var ierobežot konkurenci EKL 81. panta 1. punkta nozīmē [62]. Šis gadījums tomēr nav salīdzināms jau tāpēc vien, ka nav tiesību normu, kas varētu novērst to, ka priekšrocības, kuras rodas, pamatojoties uz konkurenci starp palicējiem, tiks nodotas patērētājiem.

75. Tas, ka cenas necelsies, turpmāk neizslēdz jebkuru efektīvas konkurences iespēju. Tieši otrādi, tirgū ar lielu pārprodukciju un kopējo produkciju, kura paliek nemainīga, *cenu samazināšana* ir tipisks konkurences pasākums. Tādā veidā ražotājs var mēģināt koncentrēt pieprasījumu lielāko daļu sev un tādējādi paaugstināt savu noslodzes daļu un panākt pašizmaksu samazināšanos [63]. Līdz ar to apstāklis, ka cenas necelsies, pats par sevi nevar novērst konkurences ierobežošanu.

58 — Skat. šo secinājumu 53.–56. punktu; iepriekš 15. zemsvītras piezīmē minēto Bellamy & Child, 3.029. punkts; iepriekš 42. zemsvītras piezīmē minēto Odudu, O., *Art. 81(3), Discretion and Direct Effect* 19. lpp.; iepriekš 17. zemsvītras piezīmē minēt0 Leupold, H., Weidenbach, G., 1008. un 1009. lpp.

59 — Par pretējās tirgus puses sarunu pozīciju skat. iepriekš 30. zemsvītras piezīmē minētā sprieduma lietā *Montecatini*/Komisija 114.–128. punktu. Saskaņā ar šī sprieduma 116. punktu apelācijas sūdzības iesniedzēja it īpaši bija norādījusi, ka Pirmās instances tiesa nav ņēmusi vērā pretējās tirgus puses lielāko ietekmi uz nolīgumu. Šī sprieduma 127. punktā Tiesa ir konstatējusi, ka tādi apstākļi var būt nozīmīgi tikai tad, ja, ņemot vērā ekonomisko kontekstu, ir izslēgta jebkāda efektīvas konkurences iespēja.

60 — Minēts 7. zemsvītras piezīmē.

61 — Turpat, 114.–134. punkts.

62 — Tādā gadījumā ir detalizēti jāaplūko, vai ir ietekmēta konkurences funkcija optimāli apgādāt patērētāju ar produkciju par iespējami zemāko cenu (skat. šo secinājumu 50. punktu).

63 — Iepriekš 53. zemsvītras piezīmē minētais Schulz, N., 84.–86. lpp.

76. *Treškārt*, nav izprotams, kādā mērā apstāklis, ka kopējā jauda ir jāsamazina "uzreiz", var izslēgt konkurences ierobežošanu, samazinot kopējo jaudu. Turklāt ir jānorāda, ka izstāšanās līgumu un *BIDS* nolīguma sekas neizpaužas tikai vienā brīdī. Konkurences aizliegums darbības izbeidzējiem ir spēkā divus gadus un izmantošanas un darbības ierobežojumi — piecus gadus.

77. *Secinājumā*, ne *BIDS* norādītajos apstākļos, ne citos pamatprāvas apstākļos es neredzu iemeslu apšaubīt sakarību starp visas pārstrādes nozares ražošanas jaudas samazināšanu par 25 %, atsevišķiem pārstrādātājiem aizejot no tirgus, un konkurences ierobežošanu. Tieši otrādi, nolīgums ir par konkurences atlīdzināšanu. Attiecībā uz kopējās jaudas samazināšanu par 25 % man nav nopietnu šaubu par tādu pasākumu ietekmi uz konkurenci. Izņemot 3. punktā vēl veicamo salīdzinošo pārskatu, šķiet, ka visas pārstrādes jomas ražošanas jaudas samazināšana par 25 % rada ievērojamu konkurences ierobežojumu [64].

b) Darbības izbeidzēju aiziešana no tirgus

78. Kā iepriekš [65] minēts, no prejudiciālā jautājuma c) apakšpunkta un lietas materiāliem es secinu, ka līdz šim pārstrādes nozarē vēl nav notikusi aiziešana no tirgus nozīmīgā apmērā un ka aiziešana no tirgus bez *BIDS* nolīguma vismaz īslaicīgi nevarētu sasniegt 25 % no visas pārstrādes nozares ražošanas jaudas.

79. Lai to apgalvotu pilnībā, tagad es papildus pārbaudīšu, vai konkurences ierobežojuma pastāvēšanu varētu atzīt arī tad, ja pirmajā hipotētiskajā situācijā (bez tādiem nolīgumiem kā *BIDS* līgumi), pamatojoties uz tirgus mehānismiem, aiziešana no tirgus notiktu salīdzinošā apmērā.

80. Saskaņā ar EKL 81. panta 1. punktu ir aizliegta jebkura autonomijas prasības ierobežošana, ja tā rada tādus konkurences nosacījumus, kas neatbilst normāliem attie-

64 — Tāpat arī iepriekš 53. zemsvītras piezīmē minētais Jürgens, R., 95. lpp.

65 — Skat. šo secinājumu 64. punktu.

cīgā tirgus apstākļiem, ņemot vērā piegādāto preču vai pakalpojumu raksturu, uzņēmumu nozīmi un skaitu, kā arī minētā tirgus apmēru [66].

81. Pirmajā hipotētiskajā situācijā (bez *BIDS* līgumiem) būtībā konkurences izvēles funkcija būtu pamatā tam, ka tirgū paliek efektīvākie pārstrādātāji vai pārstrādātāji, kuri vislabāk izpilda savu klientu un, visbeidzot, patērētāju prasības. Ja palicēju izvēle otrajā hipotētiskajā situācijā (ar *BIDS* līgumiem) notiek nevis ar tirgus mehānismiem, bet ar vienošanos starp pārstrādātājiem, tas ietekmē konkurences izvēles funkciju. Šajā lietā par to liecina it īpaši tas, ka *BIDS* vienošanās neparedz atsevišķu pārstrādes iekārtu apstādināšanas iespēju. Pārstrādātājs tādējādi nevar atbilstoši *BIDS* nolīgumam apstādināt savas neproduktīvās pārstrādes iekārtas un turpmāk palikt tirgū ar efektīvajām pārstrādes iekārtām.

82. Izņemot vēl 3. punktā veicamo salīdzinošo pārskatu, šī iejaukšanās konkurences izvēles funkcijā, šķiet, rada konkurences ierobežojumu [67].

c) Nodevu maksājumi

83. Vispirms ir jāprecizē, ka nodevu maksājumi ir pamatā tam, ka palicēji nevar brīvi rīkoties ar nodevām un paaugstinās viņu veiktās pārstrādes izmaksas. Paaugstinoties pārstrādes izmaksām, palicēji ātrāk sasniedz zaudējumus nesošu stāvokli. Sekas tam var būt konkurences ierobežojums, ja nodevu maksājumi būtiski iedarbotos uz palicēju izturēšanos tirgū [68]. Tāpēc valsts tiesai ir jāpārbauda, vai nodevas neatkarīgi no to lieluma var būtiski iedarboties uz palicēju izturēšanos tirgū.

84. Turklāt nodevu diferencēšana atkarībā no parastā kaušanas apjoma var radīt konkurences ierobežojumus starp palicējiem. *BIDS* uzskata, ka nodevas maksājumam ir jābūt tikai "cenai" par to, ka palicēji pārņem darbības izbeidzēju tirgus daļas. Palicējiem vajadzētu par šo tirgus daļu iekarošanu cīnīties. Turklāt katrs pārstrādātājs sedz izdevumus EUR 11 apmērā. Tādējādi konkurence starp palicējiem nav ierobežota.

66 — Skat. iepriekš 17. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā Komisija/*Anic Partecipazioni*, 116. un 117. punkts.

67 — Tāpat arī iepriekš 53. zemsvītras piezīmē minētais Jürgens, R., 95. lpp.

68 — 2000. gada 12. septembra spriedums lietā C-180/98 *Pavlov* u. c. (*Recueil*, I-6451. lpp., 90.–97. punkts).

85. Šajā stadijā pietiek secināt, ka šāda regulējuma neizbēgamās sekas ir tās, ka palicēji attiecībā uz viņu parasto tirgus daļu tiek aizsargāti. Ja palicējs, kurš jau ir sasniedzis savu parasto kaušanas apjomu (*Out-Performer*) konkurē ar palicēju, kurš vēl nav sasniedzis savu parasto kaušanas apjomu (*Low-Performer*), tad *Out-Performer* nesasniedz neizdevīgās izmaksas EUR 9 apmērā tik ilgi, cik ilgi *Low-Performer* nesasniedz savu parasto kaušanas apjomu. Tādējādi diferencēšana tiecās aizsargāt katru palicēju viņa parastā kaušanas apjoma ietvaros. Tomēr palicēji konkurē ne tikai attiecībā uz darbības izbeidzēju atbrīvojušos kaušanas apjomu, bet arī sava parastā kaušanas apjoma ietvaros. Tādējādi nodevu diferencēšana papildus ierobežo konkurenci attiecībā uz parasto kaušanas apjomu. Ja pārstrādātājs, pamatojoties uz tirgus apstākļiem, var pieņemt, ka kopējā produkcija nākotnē neattīstīsies vai pazemināsies [69], viņš var turklāt precīzi paredzēt, kad viņš pārsniegs savu parasto kaušanas apjomu.

86. Tas, ka kopējā produkcija ar nodevu maksājumiem nesamazināsies un ka cenas nepaaugstināsies, ievērojot iepriekš [70] minētos iemeslus, ir nesvarīgi. Arī apstāklis, ka nodevu maksājumiem ir jābūt ierobežotiem viena gada laikā, vispārīgi nevar izslēgt konkurences ierobežojuma konstatēšanu. Tādi apstākļi vajadzības gadījumā var tikt ņemti vērā saskaņā ar EKL 81. panta 3. punktu.

d) Izmantošanas un darbības noteikumi

87. Ciktāl ar izmantošanas un darbības noteikumiem ir jānovērš darbības izbeidzēju ienākšana atpakaļ tirgū, tas ir pasākums, kurš nodrošina aiziešanu no tirgus un tādējādi pastiprina darbības izbeidzēju aiziešanas no tirgus sekas. Šajā ziņā es norādu uz saviem iepriekšminētajiem apsvērumiem [71].

88. Turklāt izmantošanas un darbības ierobežojumi var atturēt arī potenciālos trešos konkurentus, kuri nav *BIDS* dalībnieki. Ir skaidrs, ka jaunu pārstrādes iekārtu būvniecība tagadējos tirgus apstākļos nav ekono-

69 — *High Court* bija izdarījusi šo konstatējumu.

70 — Skat. šo secinājumu 68.–73. punktu.

71 — Skat. šo secinājumu 65.–75. punktu.

miski izdevīga [72], lai gan man šķiet, tādi izmantošanas un darbības ierobežojumi, kādi ir paredzēti *BIDS* līgumos, būtībā var ierobežot konkurenci ar potenciālu trešo konkurentu.

89. Ar EKL 81. panta 1. punktu tiek aizsargāta arī potenciāla konkurence [73]. Ja ir zināms, ka pagātnē jauni konkurenti ir sekmīgi ienākuši tirgū [74], tad arī nākotnē tā, šķiet, nav tikai teorētiska iespēja. Tādējādi daudz kas liecina par to, ka ar izmantošanas un darbības noteikumiem tiek ierobežota potenciālo konkurentu pieeja tirgum.

90. Tam, vai potenciāliem trešiem konkurentiem ir arī citas pieejas tirgum iespējas, pēc mana novērtējuma var būt nozīme tikai attiecībā uz konkurences ierobežojuma ietekmi. Tā kā aptuveni uz 25 % no visas ražošanas jaudas attieksies izmantošanas un darbības aizliegums, daudz kas liecina par to, ka konkurences ierobežojums būs jūtams.

91. Tātad valsts tiesai ir jāpārbauda, vai ienākšanai tirgū ir potenciāli konkurenti un vai viņi varētu būt ieinteresēti ienākt tirgū, izmantojot darbības izbeidzēju ražošanas iekārtas.

92. Turklāt palicēji nevar izmantot ekspluatāciju pārtraukušo [ražotāju] rūpnīcas savas jaudas paplašināšanai. Arī tā ir konkurences ierobežošana it īpaši tad, ja jaunu pārstrādes iekārtu būvēšana tagadējos tirgus apstākļos nav ekonomiski izdevīga [75].

93. Apstāklis, ka kopējā produkcija ar izmantošanas un darbības noteikumiem nesamazināsies un cenas nepaaugstināsies, iepriekš [76] minēto iemeslu dēļ ir nesvarīgs.

72 — *High Court* bija izdarījusi šo konstatējumu.

73 — 1991. gada 28. februāra spriedums lietā C-234/89 *Delimitis* (*Recueil*, I-935. lpp., 21. punkts).

74 — *High Court* bija norādījusi uz *Exel Meats Limited* ienākšanu tirgū.

75 — *High Court* bija izdarījusi šo konstatējumu.

76 — Skat. šo secinājumu 78.–73. punktu.

e) Secinājums

94. Tādējādi ar nosacījumu, ka ir ņemts vērā *BIDS* līgumu konkurenci veicinošais mērķis vai neapšaubāmais uz konkurenci vērstais galvenais mērķis, es nonāku pie šāda starpsecinājuma: vismaz plānotā visas pārstrādes nozares ražošanas jaudas samazināšana par 25 %, tirgu pametot pārstrādātājiem, nodevu maksājumu diferencēšana un izmantošanas un darbību ierobežojumi ir nolīguma elementi, kuru neizbēgamās sekas ir konkurences ierobežojums.

95. Šajā sakarā es vēlos tikai pilnības labad norādīt, ka *BIDS* nedarbojās valsts spiediena rezultātā [77]. Tas, ka tirgus pētījumu finansēja Īrijas valdība un darba grupa liellopu gaļas jautājumos pārstrādes nozares pārstrādātājus aicināja īstenot tirgus pētījumu, nav jāuzskata par valsts ietekmi.

77 — Būtībā tāds apstāklis ir jāpārbauda tikai tad, ja uz to norāda attiecīgais uzņēmums, skat. iepriekš 31. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Montecatini*/Komisija, 128. punkts.

3. *BIDS* līgumos paredzēto mērķu ņemšana vērā

96. *BIDS* uzsver, ka *BIDS* līgumu mērķis ir ierobežot jaudu un panākt pašizmaksu samazināšanu. It īpaši pamatota attiecībā uz šo leģitīmo mērķi ir nodevu iekasēšana un izmantošanas un darbību ierobežojumi.

97. *Pirmkārt*, es vēlos šajā stadijā vēlreiz atgādināt, ka šīs pārbaudes priekšmets ir vienīgi jautājums, vai nolīguma mērķis ir ierobežot konkurenci. EKL 81. panta 1. punktā nav jāpārbauda, vai konkurences ierobežojums ir tādā mērā acīmredzams vai nosodāms, ka to var salīdzināt ar tipisku aizliegtu vienošanos.

98. *Otrkārt*, ir jāņem vērā, ka apstāklis, ka nozare atrodas konjuktūras vai strukturālā krīzē, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru nenozīmē, ka nav jāpiemēro EKL 81. panta 1. punkts [78].

78 — 2006. gada 13. decembra spriedums apvienotajās lietās T-217/03 un T-245/03 *FNCBV*/Komisija (Krājums, II-4987. lpp., 90. punkts) un 1999. gada 20. aprīļa spriedums apvienotajās lietās no T-305/94 līdz T-307/94, no T-313/94 līdz T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 un T-335/94 *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija (*Recueil*, II-931. lpp., 740. punkts).

99. *Treškārt*, atbilstoši Tiesas judikatūrai apstāklis, ka līgumslēdzējpuses ar nolīgumu sasniedz leģitīmu mērķi, principā neizslēdz konkurences ierobežojuma ar mērķi pastāvēšanu [79].

100. Citādi atbilstoši iepriekš minētajai [80] Tiesas judikatūrai ir tikai tad, ja vienošanās mērķis nav ne konkurenci veicinošs, ne konkurencei neitrāls. To šajā gadījumā nav jāpieņem. Tieši otrādi, mērķis paaugstināt pārstrādes nozares rentabilitāti, samazinot pārprodukciju par 25 %, neizbēgami rada konkurences ierobežošanu [81].

101. *Ceturtkārt*, *BIDS* mērķis ir panākt ražošanas priekšrocības ar apjomradītiem ietaupījumiem. No sakarības starp EKL 81. panta 1. punktu un EKL 81. panta 3. punktu tomēr izriet, ka tāds mērķis var tikt ņemts vērā tikai atbilstoši EKL 81. panta 3. punktam [82].

79 — Iepriekš 21. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *IAZ International Belgium* u.c./Komisija, 22.–25. punkts.

80 — Skat. šo secinājumu 50.–53. punktu.

81 — Skat. šo secinājumu 65.–75. punktu.

82 — Skat. šo secinājumu 53.–55. punktu.

4. Secinājums

102. Secinājumā ir jākonstatē, ka tāda nolīguma kā *BIDS* līgumi mērķis ir ierobežot konkurenci.

C — Tādu nolīgumu kā BIDS līgumi elementu galīgais vērtējums

103. Tagad es atspoguļošu, kā atsevišķi tādu nolīgumu kā *BIDS* līgumi elementi ir jāvērtē attiecībā uz EKL 81. panta 1. punkta b) apakšpunkta gadījumu un EKL 81. panta 1. punktā paredzēto ģenerālklauzulu.

104. Manuprāt, katrā ziņā pastāv konkurences ierobežojumu pārmērīgas klasifikācijas ierobežojumi. Nolīguma saturs vienmēr ir jāpārbauda, ņemot vērā tā juridisko un ekonomisko kontekstu. Izskatāmais gadījums, manuprāt, parāda, ka prakse, atbilstoši kurai nolīgums tiek salīdzināts ar raksturīgiem būtiskiem konkurences ierobežojumiem, ne vienmēr ir sekmīga un jautājumā, kādos nosacījumos pastāv konkurences ierobežojums ar [tādu] mērķi, drīzāk var kļūdīties.

Tā kā EKL 81. panta 1. punkta a)–e) apakšpunktā paredzēto piemēru gadījumā runa turklāt nav par izsmeļošu piemēru sarakstu, tāda klasifikācija visādā ziņā arī nav nepieciešama. Gluži otrādi, juridiskajā kontekstā pietiek ar ģenerālklauzulas piemērošanu.

105. Kategoriju veidošana var būt noderīga uzņēmumiem un to juridiskajiem konsultantiem, it īpaši ņemot vērā tagad spēkā esošo pašnovērtēšanas sistēmu. Tāpēc es ierosinu Tiesai iepriekš identificētos konkurences ierobežojumus ar mērķi iedalīt šādi:

106. Vispārējās jaudas samazināšana, aplūkojot to atsevišķi, ir konkurences ierobežojums, uz kuru attiecas ģenerālklauzula atbilstoši EKL 81. panta 1. punktam. Jautājums, vai tā turklāt nozīmē arī ražošanas ierobežošanu EKL 81. panta 1. punkta b) apakšpunkta izpratnē [83], šajā gadījumā var palikt neatbildēts. Ja vispārējās jaudas ierobežošana — kā šajā gadījumā — tiek sasniegta ar aiziešanu no tirgus un ar atsevišķu palicēju ražošanas regulēšanu, tad pastāv arī ražošanas ierobežojums atbilstoši EKL 81. panta 1. punkta b) apakšpunktam. Pirmkārt, no EKL 81. panta 1. punkta b) apakšpunkta teksta nevar secināt, ka ir jāpamatojas uz kopējo produkciju. Otrkārt, salīdzinājums ar citiem situācijas piemēriem liecina par to, ka pietiek jau ar tirgus dalībnieka ražošanas ierobežošanu. Treškārt, ievērojot tiesību normas mērķi, man nešķiet arī pamatoti balstīties uz kopējā tirgus produkciju. Tieši otrādi, EKL 81. panta 1. punkta aizsardzības mērķis atspoguļo konkurences uzdevumu optimāli nodrošināt patērētāju ar produktu par iespējami mazāko cenu tieši tad, ja tirgus dalībnieks savu ražošanu ierobežo vai pārtrauc pavisam.

107. Nodevu diferencēšana var atturēt palicēju paplašināt savu tirgus daļu uz cita palicēja parastās tirgus daļas rēķina. Tāpēc tā arī ir uzskatāma par ražošanas ierobežošanu.

108. Izmantošanas un darbību ierobežojumi arī var ierobežot pārstrādātāja ražošanas paplašināšanos, paplašinoties jaudai, un tādējādi tie tāpat ir jākvalificē kā ražošanas ierobežošana.

83 — Skat. turklāt iepriekš 53. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu lietā *Atlantic Container Line AB* u.c./Komisija, 56. punkts.

VII — Secinājumi

109. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, iesaku Tiesai uz *Supreme Court* prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

nolīguma, kura saturs un apstākļi ir tādi, kādi ir aprakstīti prejudiciālajā jautājumā, mērķis ir ierobežot konkurenci un līdz ar to tas nav saderīgs ar EKL 81. panta 1. punktu, ja ir izpildīti pārējie šīs tiesību normas nosacījumi.